

## Utrikesutskottets betänkande

1979/80:10

med anledning av motion om riktlinjer för den framtida utrikeshandeln, m. m.

### Motionen

I motionen 1978/79:1769 av Sven Johansson (c) föreslås att riksdagen hos regeringen begär en opartisk utredning om hur svensk utrikeshandel och svenska företags investeringar i utlandet skall påverkas av vårt lands inställning till de politiska system som råder i länder med vilka vi har affärsförbindelser.

Motionären anser att det svenska förbudet mot investeringar i Sydafrika kan leda till svårbedömbara situationer i andra fall när det gäller att avgöra vilka länder Sverige och de svenska företagen kan handla med. Skall företagen, frågar motionären, tvingas följa svensk utrikespolitisk hållning, enligt uppfattningen hos den sittande regeringen, när det gäller val av handelspartner eller land för etablering av dotterföretag. Svårigheter kan enligt motionären uppstå om svenska företag skall vara skyldiga att anlägga politiska värderingar och granska det politiska system som råder hos motparten.

### Utskottet

Gällande internationella regelsystem beträffande handel mellan länderna bygger på huvudprincipen om icke-diskriminerande behandling. Ett undantag från icke-diskrimineringsprincipen såsom den fastslagits i GATT, i form av ett avbrytande av handelsförbindelserna med annan stat, skulle därför strida mot internationella åtaganden. Enligt fast etablerad svensk uppfattning kan en sådan åtgärd endast vidtas efter bindande beslut eller rekommendationer av FN:s säkerhetsråd om universellt verkande sanktionsåtgärder. Ett exempel på sådana åtgärder, baserade på internationell enighet inom FN, utgör sanktionerna mot Rhodesia.

För svenskt vidkommande regleras f. ö. varuutbytet med av FN blockerad stat genom lagen om vissa internationella sanktioner (SFS 1971:176).

Även när det gäller ekonomiska påtryckningsåtgärder mot annan stat på andra områden än handeln har Sverige intagit ståndpunkten att sådana bör grundas på en rekommendation eller ett bindande beslut i FN:s säkerhetsråd, i syfte att ge dem universell omfattning. Ensidiga svenska aktioner bedöms inte kunna få avsedd verkan.

I ett fall har emellertid regering och riksdag ansett att Sverige kunde och borde göra undantag från denna huvudprincip. Det gällde i fråga om det

svenska investeringsförbudet i Sydafrika och Namibia. GATT-stadgan är inte tillämplig beträffande internationella investeringar och lägger sålunda inte hinder i vägen för ett sådant förbud.

Under behandlingen i riksdagen av frågan om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia underströks emellertid det särpräglade och unika i den sydafrikanska situationen. Därigenom ansågs av riksdagsmajoriteten att införandet av lagen inte skulle få prejudicerande verkan. Det konstaterades, efter en ingående undersökning av de juridiska, folkrättsliga och utrikespolitiska aspekterna, att ensidiga svenska förbudsåtgärder på ifrågavarande område, vilka därtill vidtogs på grundval av ett mycket starkt politiskt stöd i FN för åtgärder av ifrågavarande slag, inte gick utöver gränserna för en enskild stats unilaterala handlingsmöjligheter enligt FN-stadgan och folkrätten i övrigt.

Utskottet hänvisar i övrigt till sitt betänkande med anledning av propositionen 1978/79:196 om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia jämte motioner (UU 1978/79:33).

Med hänvisning till det sagda anser utskottet att en utredning av det slag motionären föreslår inte är motiverad.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer utskottet  
att riksdagen avslår motionen 1978/79:1769.

Stockholm den 27 november 1979

På utrikesutskottets vägnar  
ALLAN HERNELIUS

*Närvarande vid ärendets slutbehandling:* Allan Hernelius (m), Gertrud Sigurdson (s), Anders Ljunggren (c), Sture Palm (s), Georg Åberg (fp), Olle Göransson (s), Ingrid Sundberg (m), Mats Hellström (s), Per-Olof Strindberg (m), Jan Bergqvist (s), Sture Korpås (c), Carl Lidbom (s), Björn Molin (fp) och Axel Andersson (s).